

Oy Ruutunelonen AB
PL 350
00151 Helsinki

TELEVISIO- JA RADIOTOIMINNASTA ANNETUN LAIN 22 § :N TULKINTA

Asian tausta ja säädökset

Viestintävirasto kiinnitti huomiota mainoskatkojen sijoitteluun Oy Ruutunelosen 30.8.2004 klo 19.45 - 23.00 lähettämässä jääkiekon World Cup ottelussa. Mainoskatkoja oli sijoitettu samaan erään noin. 10 minuutin päähän toisistaan.

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 22 §:n 2 momentin mukaan ohjelmissa, jotka koostuvat itsenäisistä osista, tai urheiluohjelmissa ja samantapaisesti rakentuvissa ohjelmissa, joissa on väliaikoja, mainoksia tai teleostoslähetyksiä saa sijoittaa ainoastaan osien väleihin tai väliajoille. Säännöksen 4 momentin yleissäännöksen mukaan muussa tapauksessa mainoskatkojen välillä on oltava 20 minuuttia.

Oy Ruutunelosen selvitys

Viestintävirasto pyysi Oy Ruutuneloselta selvitystä asiassa sekä näytenuhaa edellä mainitusta lähetyksestä.

Oy Ruutunelonen kertoo selvityksessään, että World Cup -otteluiden mainoskatkot määräytyvät NHL-jääkiekkoliigan sääntöjen mukaan eikä televisioyhtiö voi käytännössä valita itse mainoskatkojen paikkaa. NHL:n sääntöjen mukaan otteluita ei voida pelata mainoskatkojen aikana. Käytännössä otteluiden katkaiseminen mainoskatkojen ajaksi tarkoittaa myös sitä, että mainoskatkot on oltava kussakin maassa saman aikaisesti.

NHL:n sääntöjen lähtökohtana on, että mainoskatkot sijoitetaan ottelun kuluessa luonnollisiin taukokohtiin. Oy Ruutunelosen mukaan tämä vastaa televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 22 § 2 momentin sekä sen taustalla olevan EU-sääntelyn tarkoitusta. Oy Ruutunelonen on lainannut EU:n komission tiedonantoa 2004c/ 102/02, jonka mukaan urheiluohjelmissa itsenäisten osien käsitteen on vastattava pääsääntöisesti kyseiseen urheilulajiin kuuluvia luonnollisia taukoja tai säännönmukaisia keskeytyksiä. Tiedonannon esimerkin mukaan jalkapallossa kulma- tai vapaapotku, pelaajanvaihto tms. ei aiheuta mainoskatkon sallivaa väliaikaa, mutta asian laita on toisin, jos tällaiseen tilanteeseen liittyy pelin keskeytys, jota ei oteta huomioon peliajassa. Lisäksi Oy Ruutunelonen toteaa, että mikäli NHL:n sääntöjen mukainen mainoskatkomenettely ei olisi mah-

dollinen, johtaisi se käytännössä siihen, että kyseisiä otteluita ei voitasi kannattavasti esittää Euroopassa mainosrahoitteisilla kanavilla.

Viestintäviraston arvio

Televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain perustelujen (HE 34/1998) mukaan säännöksen määräysten tarkoituksena on sovittaa yhteen televisio- ja radiotoiminnan harjoittajien ja mainostajien intressit sekä katsojien ja ohjelmien tekijöiden intressit. Säännöksellä on pantu täytäntöön lain taustalla olevan direktiivin (89/552/ETY ja 97/36/EY) 11 artikla. Direktiivin säännökset puolestaan pohjautuvat pitkälti Eurooppalaiseen yleissopimukseen rajat ylittävistä televisiolähetyksistä.

Sekä direktiivi että yleissopimus perustelevat mainoskatkojen sijoittelua koskevia säännöksiä edellä mainituilla syillä. Sen sijaan muita perusteluja ei asiakirjoista juuri löydy.

Direktiivin säännösten tulkintaongelmiin vastatakseen komissio on antanut tulkitsevan tiedoksiannon tietyistä televisiomainontaa koskevien "televisio ilman rajoja" -direktiivin säännösten näkökohdista keväällä 2004. Myös Oy Ruutunelonen on vedonnut selvityksessään tähän tiedoksiintoon.

Komissio on esittänyt tiedonannossa seuraavan tulkin:

"23. Urheiluohjelmat. Komissio haluaa selventää 11 artiklan säännösten soveltamista urheiluohjelmiin. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että 11 artiklan 2 kohtaa sovelletaan ainoastaan väliaikoja sisältäviin urheiluohjelmiin. Väliajan on oltava luonnollinen ja vakiintunut ja liityttävä esityksen tai tapahtuman rakenteeseen, kuten voidaan päätellä nimenomaisesti viittauksesta "samantapaisesti rakentuviin esityksiin". Selittävässä kertomuksessa täsmennetään asiasta, että urheiluohjelmissa itsenäisten osien käsitteen on vastattava pääsääntöisesti kyseiseen urheilulajiin kuuluvia luonnollisia taukoja tai säännönmukaisia keskeytyksiä (28). Kysymys ei voi olla tahattomasta katkosta, sillä silloin direktiivin 11 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan kuuluisivat kaikki mahdolliset ohjelmat eivätkä ainoastaan ne, jotka siinä on lueteltu. Esimerkiksi jalkapallossa tästä tulkinnasta seuraa, että kulma- tai vapaapotku, pelaajan vaihto tms., mistä ei aiheudu pelin keskeytystä, ei muodosta väliaikaa 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitettussa mielessä. Asian laita on toisin, jos tällaiseen sattumaan liittyy pelin keskeytys, jota ei oteta huomioon peliajassa vaan joka voidaan lisätä ohjelman normaaliin keston. Sen sijaan urheiluohjelmat, joihin ei sisälly luonnollisia taukoja tai säännönmukaisia keskeytyksiä, esimerkiksi pyöräkilpailut, kävelykilpailut tai formula 1 -ajot, kuuluvat 4 kohdan soveltamisalaan, joka koskee muita kuin nimenomaisesti 2 kohdassa tarkoitettuja ohjelmia."

Viestintäviraston selvitysten mukaan NHL:n säännöissä ei ole määräyksiä mainoskatkojen paikoista tai muutenkaan siitä, että pelissä on katko kolme kertaa erän aikana. Näin ollen kyseiset tauot eivät Viestintäviraston arvon mukaan ole peliin kuuluvia väliaikoja. Oy Ruutunelosen Viestintäviraston pyynnöstä toimittamasta lisäselvityksestä ilmenee, että mainoskatkojen paikat erän aikana perustuvat NHL:n muuhun toimintapolitiikkaan, kuin pelin sääntöihin. Direktiivin 11 artiklan, televisiolähetystä koskevan yleissopimuksen ja televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain sanamuodot viittaavat siihen, että tarkoituksena olisi ollut mahdollistaa mainostaminen vain nimenomaan peliin kuuluvilla tauoilla tai 20 minuutin sääntöä noudattaen. Komission viime keväänä antama tulkintalinjaus on kuitenkin päinvastainen. Komission tulkintalinjauksen mukaan taukoja sisältävien urheilulajien mainoskatkopaikkoja määrittel-

täessä merkittävää näyttäisi olevan ainoastaan se, ettei mainoksia saa näyttää peliajalla.

Useissa urheilulajeissa, kuten jääkiekossakin, peliin syntyy lyhyitä katkoja esimerkiksi maalin teon jälkeen tai sääntöjen vastaisen toiminnan seurauksena. NHL:n peleissä on hyödynnetty näitä katkoja siten, että peliä ei aloiteta välittömästi, vaan peliaika keskeytetään ja tapahtumaa lähetäville tahoille tarjotaan mahdollisuus mainosten esittämiseen. Vaikkakin menettelytapa lienee Viestintäviraston arvion mukaan säännöksen alkuperäisen tarkoituksen vastainen, on komissio tuoreessa tulkinnassaan ilmeisesti osoittanut halunsa hyväksyä tämältyyppinen toiminta.

Koska televisio- ja radiotoiminnasta annettu laki perustuu tulkinnan kohteena olleeseen direktiivin, on muiden perusteluiden puutteessa tukeuttava komission tulkintalinjaukseen. Siten Viestintävirasto ei katso Oy Ruutunelosen World Cup -otteluissa esittämien mainoskatkojen suoranaisesti rikkovan televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 22 § 2 momenttia. Viestintävirasto kuitenkin suosittaa, että mainoskatkojen esittämisväleissä tulisi pyrkiä myös 22 § 2 momentin tilanteissa eli itsenäisistä osista koostuvia ohjelmia tai väliaikoja sisältäviä urheilutapahtumia lähetettäessä 22 § 4 momentin määrittelemän 20 minuuttiin.

Yksikön päällikkö

Merja Saari

Ylitarkastaja

Ilona Rintanen